

ZAVRŠNI REZULTATI ISPITIVANJA DEFORMITETA KIČME KOD ŠKOLSKE DECE NA PODRUČJU OPŠTINE BOJNIK

Milomir LJUBIĆ, Vukadin RISTIĆ i Vukota MARKOVIĆ

Dom zdravlja u Bojniku

Autori iznose završne rezultate ispitivanja deformiteta kičme kod školske dece sa područja Opštine Bojnik. Materijal se bazira na 1363 klinički pregledana učenika, uzrasta od 7 do 18 godina. Radio-loškom proverom u sumnjivim slučajevima, sa skoliotičnim držanjem otkriveno je 59 učenika ili 4,32%. Kod 0,58% učenika nađene su strukturalne promene u smislu idiopatske skolioze sa uglom većim od 20° mereno po Coob-u. Kifoza je nađena u 0,80% slučajeva.

Odnos među polovima je bio: 1) kod učenika sa skoliotičnim držanjem skoro jednak; 2) kod idiopatske skolioze 5 prema 2 u korist devojčica; 3) kod kifoza 7 prema 4 u korist dečaka.

Ključne reči: deformiteti kičme, skrining, skolioza, kifoza

Uvod

Epidemiologija deformiteta kičme kod školske dece predstavlja izazovan teren za ispitivanje. Obaveznim sprovođenjem sistematskih pregleda školske dece stvara se mogućnost za otkrivanje incidencije i prevalencije, kao i ranog tretmana, deformiteta kičmenog stuba (*Brooks et al., 1975*).

Sistematski pregled je osnovni metod rada, gde je jedan od najvažnijih testova kliničkog ispitivanja test savijanja u stojećem stavu i antifleksiji, "bending test", koji omogućava procenu skolioza, kifoza i lordoza.

Cilj

Želeli smo da utvrdimo istinsku prevalenciju deformiteta kičme u populaciji školske dece na području Opštine Bojnik.

Namera je bila da kroz saradnju lekara pedijatra u školskoj ambulanti i specijaliste ortopeda izvršimo sveobuhvatna ispitivanja učestalosti deformiteta kičmenog stuba i da na temelju dobivenih rezultata donesemo zajednicki program za rano otkrivanje, prevenciju i lečenje.

Metodologija

Sistematskim pregledom obuhvaćeno je 1363 školske dece od 7 do 18 godina. Pregledana su deca iz dve osnovne i jedne srednje škole koja su na području Opštine Bojnik. Od ukupnog broja pregledanih bilo je 690 devojčica i 673 dečaka. U toku pregleda primenjivao se navedeni klinički test (bending test), a sva deca sumnjiva na deformitete kičme upućena su na dodatnu kliničku i radiološku obradu. Uz poznate kriterijume o razlikovanju skoliotičnog držanja od skolioze u našim ispitivanjima uzeli smo kao praktični značajan i u svetu prihvacen kriterijum iskrivljenosti kičme od 10 i više stepeni po Coob-u.

Rezultati i diskusija

Primenjenom metodologijom ciljanog sistematskog pregleda od ukupno 1.512 dece uzrasta od 7 do 18 godina pregledano je 1.363, odnosno 90.9%.

Primenom bending testa uzimajući kao kriterijum jedan pozitivan znak (torakalna ili lumbalna grba, lateralna devijacija kičmenog stuba, nejednak nivo ramena, nejednak nivo skapule ili prominencija ilijačne regije), nakon prvog pregleda izdvojeno je 301 dete kao klinički sumnjivo (Kl.S) (tabela 1).

Tabela 1

Uzrast	Br. upisanih	Pregledani		Dečaci		Devojčice	
		n	%	n	%		
7 - 14g	1.219	1.145	94	233	17,8	96	137
15 - 18g	293	218	74	68	4,98	37	31
Ukupno	1.512	1.363	90	301	228	103	168

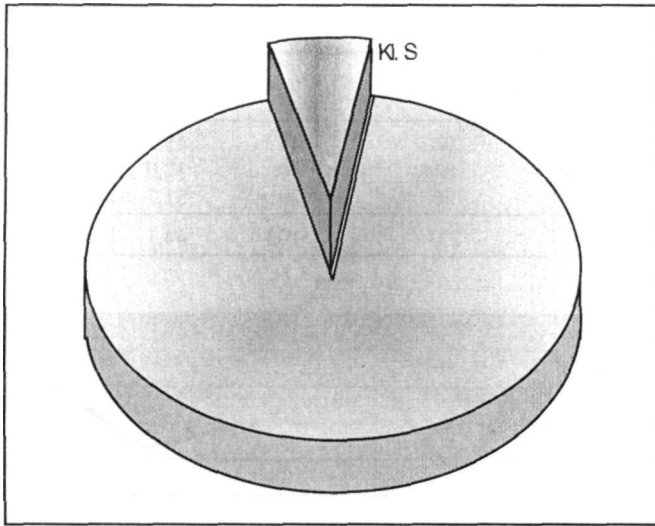
Dodatnom, kliničkom pregledu od 301 Kl.S odazvalo se 231 dete, odnosno 16,95% od svih pregledanih ili 77% od Kl.S; nakon čega je 93 sumnjiva upućeno na dopunsku rendgen dijagnostiku, što je 6,82% od ukupnog broja (dijagram 1).

Od 93 upućena na radiološko ispitivanja javilo se 77 Kl.S, a 16 učenika nije se odazvalo pozivu.

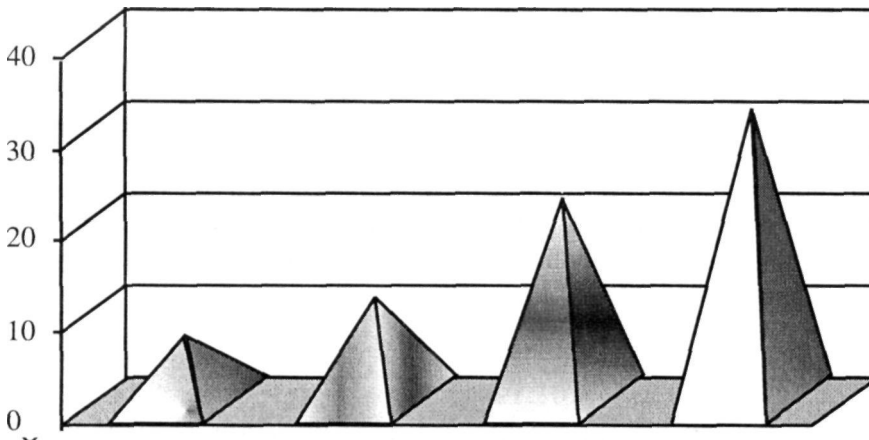
Radiološkom obradom dobili smo sledeće rezultate (dijagram 2):

Skolioza	8 ili 0,58%
Kifoza	11 ili 0,80%
Lose držanje	22 ili 1,61%
Nalaz jednog od Kl.S znakova za skoliozu	36 ili 2,34%

Odnos dečaci: devojčice kod skolioze je 3:5 a kod kifoze 7:4.

Dijagram 1. Odnos zdravih i K.I.S upućenih na rendgen

Dijagram 2. Vrsta poremećaja kičme

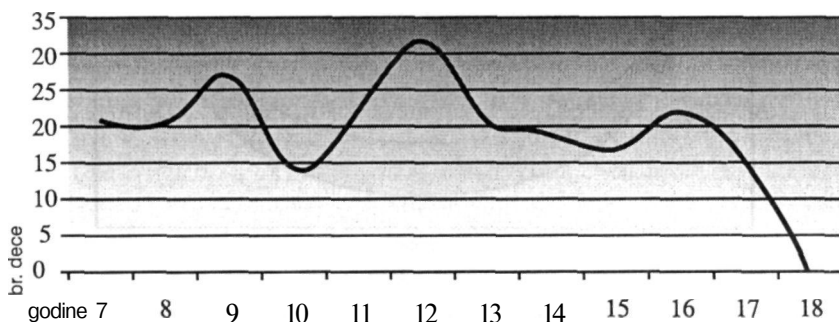
Od 231 K.I.S pregledanih prilikom drugog kontrolnog pregleda u uzrastu od I-IV razreda bilo je 94; od V-VIII razreda 81 i srednjoškolaca 56. Od toga, 102 su bili dečaci a 129 devojčice (tabela 2).

Posmatrano po godištima uočava se veći broj K.I.S kod mlađe dece (7 do 12 godina) (dijagram 3).

Kod učenika sa skoliotičnim držanjem odnos među polovima bio je skoro podjednak, dok je sa skoliozom bilo više devojčica. Ukupna prevalencija skoliotičnog držanja i postojanja jednog od znakova za skoliozu, bez obzira na godine i pol, iznosi 4,32%, ali učestalost nije jednaka u svim dobnim grupama.

Tabela 2

Uzrast	Br. pregl. Kl.S.	Dečaci		Devojčice	
		n	%	n	%
I-IV razred	94	43	45,7	51	54,3
V-VIII razred	81	30	37,0	51	63,0
Srednjoškolci	56	29	51,7	27	48,8
Ukupno	231	102	44,1	129	55,9

Dijagram 3. Kl.S po uzrastu

U životnom dobu od 9 godina incidencija skoliotičnog držanja znatno raste, da bi u dobu od 12 godina bila naj viša i to 2,34%. U dobnoj grupi od 13 i 14 godina broj dece sa skoliotičnim držanjem je nešto niži i iznosi kao u doba od 9 godina. Zato je važno na sistematskim pregledima u III i V razredu obratiti posebnu pažnju na držanje tela i detekciju skolioza i kifoza. Od ukupnog broja pregledane dece skolioza sa uglom primarne krivine većim od 20° nađen je samo kod 0,58%.

Zaključak

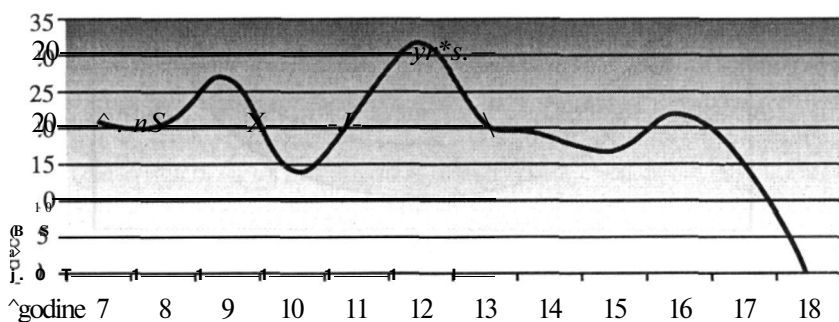
Deformiteti kičmenog stuba su jedan od najčešćih problema s kojima se susreće lekar pedijatar u školskoj ambulanti i dispanzeru tokom sistematskih pregleda. Smatramo da rešenje tog problema u smislu rane detekcije treba ostati u domenu lekara pedijatra kao i same škole. To znači problem treba rešavati tamo gde se javlja i gde je moguće rano otkrivanje, praćenje i sprovođenje specijalističkog lečenja.

Naša ispitivanja na uzorku od 1363 učenika na području Opštine Bojnik pokazala su da je nakon klinickog pregleda bilo 22,8% slučajeva sumnjivih na deformitete kičme. Daljim rentgenskim pregledima ustanovili smo da je broj slučajeva koji zahtevaju aktivni tretman iznosio 6,82%.

Prevalencija skolioza manjeg stepena jednaka je kod devojčica i dečaka. Naša ispitivanja, s obzirom na primenjeni kriterijum razgraničenja skoli-

Tabela 2

Uzrast	Br. pregl. Kl.S.	Dečaci		Devojčice	
		n	%	n	%
I-IV razred	94	43	45,7	51	54,3
V-VIII razred	81	30	37,0	51	63,0
Srednjoškolci	56	29	51,7	27	48,8
Ukupno	231	102	44,1	129	55,9

Dijagram 3. Kl.S po uzrastu

U životnom dobu od 9 godina incidencija skoliotičnog držanja znatno raste, da bi u dobu od 12 godina bila najviša i to 2,34%. U dobnoj grupi od 13 i 14 godina broj dece sa skoliotičnim držanjem je nešto niži i iznosi kao u doba od 9 godina. Zato je važno na sistematskim pregledima u III i V razredu obratiti posebnu pažnju na držanje tela i detekciju skolioza i kifoza. Od ukupnog broja pregledane dece skolioza sa uglom primarne krivine većim od 20° naden je samo kod 0,58%.

Zaključak

Deformiteti kičmenog stuba su jedan od najčešćih problema s kojima se susreće lekar pedijatar u školskoj ambulanti i dispanzeru tokom sistematskih pregleda. Smatramo da rešenje tog problema u smislu rane detekcije treba ostati u domenu lekara pedijatra kao i same škole. To znači problem treba rešavati tamo gde se javlja i gde je moguće rano otkrivanje, praćenje i sprovođenje specijalističkog lečenja.

Naša ispitivanja na uzorku od 1363 učenika na području Opštine Bojnik pokazala su da je nakon kliničkog pregleda bilo 22,8% slučajeva sumnjivih na deformitete kičme. Daljim rentgenskim pregledima ustanovili smo da je broj slučajeva koji zahtevaju aktivni tretman iznosio 6,82%.

Prevalencija skolioza manjeg stepena jednaka je kod devojčica i dečaka. Naša ispitivanja, s obzirom na primenjeni kriterijum razgraničenja skoli-

otičnog držanja od skolioze, slažu se sa navodima iz literature. Potvrdili smo i poznatu činjenicu o postojanju kritičnog životnog doba za nastanak deformiteta kičme što potencira značaj primarne prevencije i rane detekcije.

Prevalencija od 0,60% rentgenski dokazanih deformiteta kičme je u okvirima prevalencije ostalih istraživača.

Rentgensko snimanje klinički sumnjivih slučajeva za sada je najvažnija metoda u dokazivanju skolioza.

Lečenje kasno otkrivenih i uznapredovalih deformiteta je vrlo teško i skupo i često daje nezadovoljavajuće rezultate. Sistematski pregledi u cilju otkrivanja deformiteta kičme moraju biti stalna praksa i imperativ pedijatrijske službe u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

U prevenciji pored zdravstvenih radnika treba uključiti i prosvetne radnike. Poseban značaj ima i unapređenje i poboljšanje uslova za rad i školovanje dece.

Literatura

Kane, W.J. and Moe, J.H. (1970). A scoliosis prevalence survey in Minesota. Clin. Orthop., 69, 216-218.

Loustein, J. E., Winter R. B., Moe, J. H., Bianco, A. /., Compbeli, R. G. and Norval, M. A. (1976). School screening for the early detection of spine deformities. Min. Med., 59, 51-51.

Lerberg, S. F. (1974). Screening for scoliosis (preventive medicine in a public school). Phus, Ther., 54, 371-372.

RESULTATS FINALS DE L'EXAMEN DE LA DEFORMATION DE LA COLONNE VERTEBRALE DES ENFANTS SCOLAIRES DANS LA COMMUNE DE BOJNIK

Milomir LJUBIĆ, Vukadin RISTIĆ et Vukota MARKOVIĆ

Foyer de la sante de Bojnik

Les auteurs exposent les resultats finals de l'examen de la deformation de la colonne vertebrale des enfants scolaires dans la commune de Bojnik. Le materiel est base sur 1.363 ecoliers examines cliniquement ages de 7 a 18 ans. Par le controle radiologique chez les cas douteux avec la tenue scoliottique on l'a decouverte chez 59 ecoliers ou 4,32 pour cent. Chez 0,58 pour cent des ecoliers on a trouve des changements structurels c'est-a-dire sediose idipathique avec Tangle plus grand que 20 mesure d'apres Coob. La cyphose est chez trouvee 0,80 pour cent.

Les mots cles: Deformation de la colonne vertebrale, screening, scoliose, cyphose

FINAL RESULTS OF THE SPINE DEFORMATION EXAMINATION IN SCHOOLCHILDREN IN THE MUNICIPALITY OF BOJNIK

Milomir LJUBIĆ, Vukadin RISTIĆ and Vukota MARKOVIĆ

Medical Center, Bojnik

The authors present the final results of the spine deformation examination in schoolchildren in the Municipality of Bojnik. The material is based upon 1.363 children examined at the clinic, of 7 to 18 years of age. The radiological test in the suspicious cases has revealed 59 schoolchildren or 4,32% with the scoliotic posture. In 0,58% of the children there are structural changes in the form of the idiopathic scoliosis with an angle greater than 20 as measured by the Coob's. Kyphosis is discovered in 0,80%.

Key words: Spine deformation, screening, scoliosis, kyphosis

Autor: Dr Milomir Ljubić, pedijatar, Dom zdravlja u Bojniku; kućna adresa: Bojnik, Trg slobode 6.

(Rad je Uredništvo primilo 12. decembra 2001. godine)

